

DEBRECENI BALÁZS

„Megérinteni szavakkal”

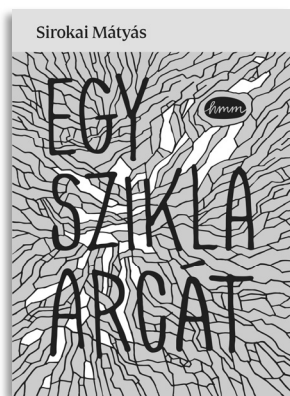
SIROKAI MÁTYÁS: EGY SZIKLA ARCÁT

Tavaly ősszel nálunk is hódító útjukra indultak a legelső HMM-füzetek, e maximum 40 oldalas minikönyvek az angolszász Chapbookok mintájára, amit a sorozat szerkesztői – André Ferenc és Vajna Ádám – a könyvkiadás „kislemezének” szánnak. A szerkesztők szakmai kompetenciáját jelzi, hogy egyik debütkötetként Sirokai Mátyás verseit választották, egy olyan fiatal szerző könyvét, akire tudása és eddigi teljesítménye alapján mindig figyelni kell.

Sirokai Mátyás olyan zenész és költőguru, aki abban a bandában dobol, amiben Walt Whitman hegedül és Juhász Ferenc zongorázik. Sirokai rendelkezik az ősi sámánok hipnotikus erejével, így káprázatos nyelvi és vizuális fantáziája révén képes delejes állapotba flesselni közönségét. Korábbi epikus ciklusai a *Beat tanúihoz* és a *Káprázatbeliekhez* címzett 21. századi „manifesztumok” voltak: hatalmas szódzsungelek, a fák között szökellő szarvasokkal, az úr utáni sóvárgás kozmikus „zen-sci-fi” hangján, melyekben a költő-sámán meglelte választott népét – a Beat Tanúit és a Káprázatbelieket – és e kiválasztottnak címezte üzeneteit. Sirokai komplexitását jelzi, hogy az utóbbi kötet bravúros címadása – *A Káprázatbeliekhez* (2015) – Pál apostol leveleire is emlékeztet – pl.: *Levél a rómaiakhoz*, *Levél a korinthusiakhoz* etc.

A 2020-as *Lomboldal* című vékonyka kötet teljesen más, így sokan helytelenül tekintik azt egy „Sirokai-trilógia” harmadik darabjának. A dübörgő beatzene és sci-fi magokból kihajtó úr utáni elérhetetlen sóvárgás ebben a kötetben már a múlté, a buján burjánzó szódzsungelek helyét pedig a budapesti Liget megmaradt fái foglalták

HMM-füzetek
Szépirodalmi Figyelő
Alapítvány
Budapest, 2023
36 oldal, 1200 Ft

el. Ezen a ponton kellene azt írnom, hogy Sirokai hangja „letisztult”, „érettebb lett” etc. Csakhogy a *Lomboldal* írásakor költőnk elkezdett „növényleni”: elkezdte megmászni a Liget leghíresebb tölgyeit, platánjait, miközben indiai jógikat idéző meditációs gyakorlatokat végzett, és a fatörzsek közt kifeszített kötélén kötél tánccal. Ezzel a kötettel Sirokai kétségtelenül bebocsáttatást nyert a Természet Templomába, ahol is Baudelaire-t idéző korrespondenciákra bukkant: rejtélyes kapcsolatokra mozgás és gondolat közt.

Az *Egy szikla arca* a *Lomboldal* közvetlen folytatásaként is olvasható, ám új témacsoportokkal és a gondolatiság új mozzanataival fogja meglepni olvasóját. Mindenekelőtt azzal, hogy Sirokai nyelvi territóriumát immáron a szervesen létezők világára is kiterjeszti, a „sziklák” és „kövek” világára; főként pedig azzal, hogy jelen kötetből a családi élet személyes vonatkozású költeményi sem hiányoznak. Sirokai családi lírája meglehetősen tapintatos, ugyanakkor helyenként rendkívül őszinte, szókimondó. A meghitt családi légkört nála nem a mindennapi élet nehézségei terhelik meg, inkább egyfajta „elidegenedés”, ami paradox módon annál nagyobb, minél erőteljesebb érzelmi kapcsolatot feltételezünk a felek között.

Ahogy szavakkal
vagy szavak nélkül
mégis világosan
értésedre adják,
hogy veled is,
mielőtt a teljes
odaforulással
tudtukra adnád,
hogy jó velük.

E kötet másik jelentős újdonsága a korábbiakhoz képest, hogy a szómágia kortárs hazai mestere érezhetően egyre növekvő bizalmatlanságot táplál saját munkaeszköze: az emberi szavak iránt, így verbális eszköztárát – mely „inkább érintés, mint szó szeretne lenni” – minimálisra zsugorítja. Nem hallunk mást, csak a sámándob monoton hangját, ami kiüríti az emberi elmét és megteremti a lélek csöndjét, az ürességet. Csakhogy tökéletes üresség nem létezik, mindig bekerül valamiféle minimális belső mentális „zaj” a meditációs térbe: emlékek, szavak és gondolatok fognak véletlenszerűen bevillanni, miközben meditálunk. Éppen ezekre a tudatalattiból eshetőleges módon felbukkanó szófelhőfoszlányokra vadászik jelen kötetben Sirokai, a kötetben olvasható versek ezekből a magokból csíráznak ki. Ráadásul e meditatív lelkigyakorlatok szorosan összefüggnek a Sirokai által preferált extrém mozgáskultúrákkal, hiszen feltehetőleg egészen másféle szófelhők fognak bevillanni fejen állva vagy denevérpózban csüngve a fák ágain, mint mondjuk bevásárlás vagy autózézés közben.

Ahogy a magasban
a jobb és a bal
félteke megszűnik
ellentétessé lenni,
amikor kérges tagjaikkal
visszaérintenek.

Érdemes nyomon követni Sirokai néhány meghatározó motívumának fejlődését a Beat Tanútól kezdve mostani kötetéig. A növényi lét sajátosan zöld festői háttérrel és atmoszférát kölcsönöz valamennyi eddig megjelent művének, ám igazán „személyessé” csak a *Lomboldaltól* válik. A szarvasok ugyanakkor – főként, mint Whitman és a Beatköltők szimbólumai – már nem szerepelnek a *Lomboldal* és *Az egy szikla arcának* hasábjaiiban, a metapoétika szintjén mégis jelenvalók, hiszen ékes agancsaikkal egyfajta *átmenetet* képeznek növényi és állati létezés közt. A szarvasok tehát fává váltak, és csak megmászásuk révén válhatnak ismét tróféákká. A *Lomboldal* írásakor ezek a „tróféák” akként inspirálhatták Sirokait, mint hegymászókat az egyre magasabb csúcsok. Ám ezek a flessek is jelentős mértékben módosultak és modulálódtak az elmúlt két esztendő során. *Az egy szikla arcát* már semmiképpen sem az új „vadászidény” kezdetét jelzi, sokkal inkább az érintések és átlényegülések művészetét. E kötet szinte minden versében megjelenik a tapintás mint a létezők kapcsolódási pontja. Olyan sajátos *hieroglifákat* alkotott könyvében Sirokai, melyek nem „csupán” kép- és hangalakokat kódolnak, mint például a buján burjánzó maja hieroglifák, de szó szerint meg akarják *érinteni* az olvasókat.

Megérinteni szavakkal,
ami inkább érintés
mint szó szeretne lenni.

A sámánizmus az emberiség legősibb vallása volt, már az ősemberek is gyakorolták, és ez volt a honfoglaló magyar nép ősi vallása is. A sámán a sámándob segítségével hipnotizálta hallgatóit – a sámándobra a csillagképeket festették fel – és a Világfa kilenc ágán keresztül lépett kapcsolatba a túlvilággal. Sirokai zenéje, költészete, famászásai és köteltáncai lényegében e rituálét teremtik újjá. Létezik egy idevágó érdekes példázat a Bibliában, amit már Ady Endre is használt a *Kényszerűség fája* című versben, s ami a fákra vonatkozik: „Vajon szednek-é a tövisről szőlőt vagy a bojtortjánról figét?” (Máté VII.16.) Tehát a szőlő minden esetben szőlőt terem, a fügefa minden esetben fügét stb. Ám a Beat Tanúi és a Káprázatbeliek pontosan tudják, hogy Sirokai Világfájának ágain más-más gyümölcs terem, és más-más hangszerek muzsikálnak, így feltétlenül le kell szüretelniük egy példányt ebből az új kötetből is.

Lekapcsolt
fejlámpa
fénye mellett
próbálom kitapintani,
amit a talajtükör
mutat belőlem.